

CZU: 343:34

MĂSURI INDIVIDUALE DE PREVENIRE A CRIMINALITĂȚII VIOLENTE

Ion ROTARU,

*doctorand, Școala doctorală „Științe penale și drept public”,
asistent universitar, Catedra „Drept penal și criminologie”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0002-2091-4905*

Rezumat

Prevenirea individuală a criminalității violente reprezintă o activitate de mare importanță a întregului sistem de drept, ce are drept scop prevenirea săvârșirii infracțiunilor comise cu aplicarea violenței de anumite categorii de persoane. Astfel, țintele unei astfel de prevenții sunt persoanele al căror comportament și stil de viață indică faptul că pot comite o infracțiune. În prezent, prevenirea criminalității violente trebuie să rămână o prioritate, favorizând stabilirea unor relații de încredere între polițiști, responsabili de activitățile preventive, și persoanele supuse profilaxiei.

Cuvinte-cheie: măsuri, prevenire, criminalitate, violență, organe de drept.

Summary

The individual prevention of violent crime represents a very important activity of the entire legal system, which aims to prevent the commission of crimes committed with the application of violence by certain categories of concrete persons. Thus, the targets of such prevention are people whose behavior and lifestyle indicate that they may commit a crime. Currently, the prevention of violent crime must remain a priority, supporting the establishment of trusting relationships between the police, responsible for preventive activities, and the people subject to prevention.

Keywords: measures, prevention, crime, violence, law enforcement.

Prevenirea individuală a criminalității se referă la măsurile luate împotriva anumitor categorii de persoane al căror comportament este contrar standardelor legale. Acest tip de activitate vizează persoane concrete și micromediul lor social.

Чуфаровски Ю. В. menționează că prevenirea individuală a criminalității constă în „identificarea persoanelor predispuse la comiterea infracțiunilor, studierea lor și exercitarea unei influențe pozitive asupra acestora în

scopul prevenirii pe viitor de a comite infracțiuni” [8, p. 56].

Doctrinarul Gladchi Gh. de asemenea specifică că „prin prevenire individuală a infracțiunilor se înțelege activitatea desfășurată de către organele statului și organizațiile nestatale de identificare și investigare a persoanelor, comportamentul și modul de viață al cărora mărturisesc despre posibilitatea reală a acestora de a comite infracțiuni și exercitarea asupra persoanelor respective și micromediului lor social a unei influențe pozitive de corectare” [2, p. 557].

O noțiune mai complexă a prevenirii individuale a criminalității a dat-o autorul Cicala Al., care a menționat că prevenirea individuală „constă dintr-un complex de activități orientate spre identificarea persoanelor predispuse de a comite infracțiuni, de luare a lor la evidență și aplicare în privința lor a măsurilor educative, în scopul de a le determina să-și schimbe modul de viață, să întrerupă activitatea infracțională, precum și de a le forma unele abilități în stilul respectării normelor etico-morale și juridice” [1, p. 139].

Astfel, prevenirea individuală trebuie să fie îndreptată asupra personalității și a trăsăturilor ei negative, asupra mediului care determina formarea personalității, precum și asupra împrejurărilor, condițiilor, situațiilor, care favorizează săvârșirea faptelor penal-condamnabile [3, p. 114].

Reieșind din cele expuse mai sus, ajungem la concluzia că prevenirea individuală a criminalității violente trebuie să se bazeze pe personalitatea criminalului violent și caracteristicile sale negative, pe mediul care stă la baza formării acestui tip de caracter și pe condițiile, împrejurările care promovează sau încurajează săvârșirea infracțiunilor date.

Cercul persoanelor asupra cărora necesită de a fi aplicate măsuri de prevenție individuală este determinat pe baza informațiilor furnizate organelor de poliție de cetățeni, administrația întreprinderilor, instituțiilor, școlilor, instanțelor de judecată, procuratură, etc.

Obiect al prevenirii individuale poate fi:

- 1) comportamentul antisocial și modul de viață al persoanei care prezintă o mare probabilitate de a săvârși infracțiuni;
- 2) trăsăturile persoanei care au importanță criminologică, adică generează un comportament denaturat;
- 3) particularitățile psihofiziologice care au importanță criminologică (în măsura în care este posibilă corectarea, modificarea sau tratamentul acestora);
- 4) condițiile defavorabile de socializare și de viață ale persoanei (în primul rând în familie, în relațiile de zi cu zi, sfera de munca, educație, odihnă, alte grupuri microsociale etc.);
- 5) elementele situației concrete de viață defavorabile, care au caracter

criminogen și există un timp relativ îndelungat [2, p. 557-558].

De asemenea, obiectul prevenției individuale constituie categoriile de persoane care încalcă regulile de conviețuire, consumatorii excesivi de alcool, persoanele condamnate anterior, minorii nesupravegheați, etc. Un accent deosebit necesită de a fi acordat identificării și neutralizării liderilor grupurilor locale ce au o influență negativă asupra celorlalte categorii de persoane.

Drept urmare, analizând cele specificate, măsurile de prevenire individuală a criminalității violente, trebuie să fie îndreptate asupra persoanelor:

- eliberate din instituții penitenciare, după ispășirea pedepsei;
- eliberate din instituții penitenciare conform amnistiei sau grațierii;
- eliberate condiționat de pedeapsa înainte de termen;
- care încalcă sistematic ordinea publică, manifestând agresivitate față de alte persoane;
- care fac abuz de substanțe narcotice și băuturi;
- care au un comportament violent în cadrul familiilor.

Corect specifică Бурлаков В. Н. precum că „în cazul prevenirii individuale a criminalității violente, rolul principal îl au organele de drept, cărora le sunt încredințate funcția de prevenire de către stat. Printre acestea, un loc decisiv îl ocupă Ministerul Afacerilor Interne, ale cărui subdiviziuni sunt ghidate de legile și reglementările relevante” [7, p. 272].

Activitatea preventivă individuală ar trebui să se concentreze asupra stimulării dorinței, consolidării adoptării unui comportament social acceptabil și diminuării sau eliminării agresiunii, corectând motivațiile care duc la săvârșirea infracțiunilor. Inițierea sau organizarea activităților, precum sportul sau munca profesională, poate contribui la atingerea acestui obiectiv, având în vedere capacitățile individuale. Un accent deosebit trebuie pus pe influențarea procesului de formare și întărire a configurației psihologice antisociale, contracararea efectelor negative ale microclimatului social nefavorabil, gestionarea conflictelor și extinderea abilităților de adaptare ale persoanei supuse profilacticii.

Ținem să menționăm că procesul de prevenție individuală a criminalității violente cuprinde următoarele etape interconectate: identificarea persoanelor care duc un mod de viață antisocial și au tendința de a comite infracțiuni violente; ținerea evidenței acestor persoane de către angajații poliției; determinarea cauzelor comportamentului antisocial și a condițiilor care îl favorizează; luarea măsurilor pentru eliminarea acestor cauze și condiții; aplicarea diferitelor forme și metode de profilaxie preventivă.

De asemenea, ca și în cazul oricărui tip de criminalitate, putem distinge patru tipuri de prevenție individuală a criminalității:

- primul tip de prevenire, numit și prevenirea individuală timpurie

a criminalității, se realizează în legătură cu categoriile de persoane aflate la etapa inițială de familiarizare cu activitățile criminale. În perioada respectivă, aceștia comit diverse fapte ilicite non-penale, care formează în general un tip unic de activitate antisocială;

- al doilea tip de prevenire individuală a criminalității, numit prevenirea nemijlocită, se realizează în raport cu persoanele care au săvârșit sau comit fapte infracționale;

- al treilea tip de prevenție, numit și prevenirea penitenciară, vizează persoanele care au comis infracțiuni și au fost atrași la răspundere penală. Acest tip de prevenție este implementat, în primul rând, în activitatea instituțiilor penitenciare care rezolvă problema corectării și reeducării condamnaților, iar în al doilea rând, este pus în aplicare de către autoritățile statului și organizațiile sociale corespunzătoare în momentul eliberării persoanei de la executarea reală a pedepsei penale;

- al patrulea tip de prevenire individuală a criminalității, numit și post-penitenciară, prevede persoanele care execută o pedeapsă penală, însă oricum sunt supuse supravegherii pentru a preveni recidiva.

Măsurile de prevenire individuală a criminalității sunt menite nu doar să elimine sau să corecteze trăsăturile negative ale lumii interioare, orientării antisociale dezvoltate, ci și să formeze treptat calități care pot asigura respectarea constantă a normelor sociale și a regulilor morale ale societății [8, p. 56].

Unele din aceste măsuri ar fi:

- identificarea și neutralizarea cauzelor și condițiilor care ar putea determina săvârșirea crimelor violente;

- identificarea persoanelor capabile, datorită comportamentului lor, modului de viață și a mediului lor imediat, să comită o crimă prin aplicarea violenței;

- identificarea persoanelor anterior condamnate pentru infracțiuni violente, dar care nu au rupt legăturile infracționale, nu au încetat activitatea infracțională, fiind astfel capabile să comită o nouă infracțiune;

- prevenirea implicării pe cale infracțională a persoanelor anterior necondamnate, dar care, datorită modului lor de viață, relațiilor și mediului lor imediat, ar putea fi implicate în activități infracționale;

- prevenirea recidivelor din partea celor care au executat deja o pedeapsă penală pentru o faptă criminală săvârșită anterior, etc.

Tratarea alcoolismului și a altor tulburări psihice reprezintă o parte importantă a întregului efort de prevenire în stadiile sale timpurii.

Ильяшенко А. Н. remarcă că prevenirea criminalității violente „poate fi favorizată prin intensificarea luptei împotriva consumului excesiv de al-

cool și a alcoolismului la locul de muncă și în locuințele cetățenilor. Potrivit datelor sale, această opinie este susținută de majoritatea experților chestionați (54%)” [5, p. 175].

Practic, peste tot se pune în mod acut problema prevenirii infracțiunilor comise de persoanele care abuzează de băuturi alcoolice, substanțe narcotice și alte substanțe psihotrope. În acest context, este necesar să se înființeze în regiuni centre de narcologie pentru copii, destinate tratării adolescenților afectați de alcoolism, toxicomanie și toxico-dependență [6, p. 651]. Pentru identificarea persoanelor predispuse la consumul frecvent de alcool și la violență, precum și a celor care abuzează de alcool, este necesar să se creeze programe de colaborare între organizațiile sociale, instituțiile medicale de stat și autoritățile de aplicare a legii. Scopul comun al acestor organizații și instituții ar trebui să fie identificarea și îndrumarea promptă a persoanelor afectate de dependența de alcool către un curs de tratament, monitorizarea tratamentului lor și furnizarea de asistență în procesul lor de socializare. Această responsabilitate nu ar trebui să fie delegată, așa cum se întâmplă în prezent, doar autorităților de aplicare a legii [4, p. 167].

În ceea ce privește prevenirea timpurie a comportamentului criminal al persoanelor cu anomalii psihice, se menționează importanța:

- deschiderii instituțiilor educative speciale (corective) de tip închis pentru minorii delincvenți care au deviații în dezvoltare sau afecțiuni;
- creării la nivel de stat a unui sistem de asistență psihologică și psihiatrică;
- identificării și diagnosticării precoce a abaterilor în dezvoltarea psihică a persoanei (în instituțiile de învățământ) [6, p. 651].

Un rol esențial în desfășurarea activităților preventive individuale cu persoanele anterior condamnate pentru infracțiuni similare îl va juca creșterea nivelului cultural, prin încurajarea lecturii, și accesul la informații, alături de împărtășirea cunoștințelor și experiențelor de către liderii (slujitorii) de cult.

Doar o abordare preventivă bine definită și complexă, adaptată particularităților individuale, cum ar fi vârsta, nivelul de educație, profesia și mediul de lucru sau de studiu, care include activități educaționale, stabilirea măsurilor de încurajare și aplicarea disciplinară, poate exercita o influență eficientă asupra persoanelor anterior condamnate.

În concluzie, este important ca toate instituțiile statului să desfășoare activități de prevenire individuală a criminalității violente în limitele competențelor lor funcționale, având în vedere impactul direct asupra vieții și conviețuirii populației Republicii Moldova.

Referințe bibliografice

1. Cicala Al. *Analiza criminologică și prevenirea infracțiunilor de omor*. Chișinău: Departamentul Editorial Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021, 174 p.
2. Gladchi Gh. *Criminologie: Manual pentru facultățile de drept și polițienești*. Chișinău: CEP USM, 219, 619 p.
3. Larii Iu. *Criminologie*. Chișinău: Tipografia Elena V. I., 2004, 152 p.
4. Дашиева А.Д. Уголовно-правовая и криминологическая характеристика истязания и его предупреждение (по материалам Восточно-Сибирского региона): дисс ... канд. юрид. наук / А. Д. Дашиева, Иркутск, 2009, 215 с.
5. Ильяшенко А.Н. Борьба с насильственной преступностью в семье: монография. М.: ВНИИ МВД России, 2003, 188 с.
6. Криминология: учебник / Под ред. А. И. Долговой. 4-е изд., перераб. и доп. М.: Норма: Инфра-М, 2013, 1008 с.
7. Криминология: учебник / Под ред. проф. В. Н. Бурлакова, проф. Н. М. Кропачева, Спб.: СанктПетербургский государственный университет, Питер, 2004, 427 с.
8. Чуфаровский Ю.В. Криминология в вопросах и ответах: учебное пособие. Москва: Проспект, 2014, 144 с.